

TILSYNSUTVALGET FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 17. juni 2024 truffet vedtak i

Sak nr:	24-022 (arkivnr: 24/709)
Saken gjelder:	Klage fra A på sorenskriver B ved X tingrett
Utvalgsmedlemmer:	Thorstein Funderud Skogvang (leder) Anne Gro Aanensen Kleven Ketil Myhre Eva Albertsen Malt Heidi Blom
Offentlighet:	Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
Vedtak:	Sorenskriver B gis kritikk for å ha optrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

A klaget 16. februar 2024 på sorenskriver B ved X tingrett. Klagen gjelder sen saksbehandling. Klagen er forelagt sorenskriveren, som har avgitt uttalelse. Utvalget har også mottatt uttalelser fra prosessfullmektigene til C og klageren.

Saksfremstilling:

Bakgrunnen for klagen er en skjønnssak i forbindelse med utbyggingen av en ny kraftlinje fra D på E til F i G. C er ansvarlig for utbyggingen, som har berørt et stort antall eiendommer. Flere av erstatningsspørsmålene er løst ved avtale mellom C og grunneierne. For grunneierne som ikke har inngått avtale med C, har erstatningsutmålingen blitt krevd ved skjønn. Skjønnssaken har bestått av tre delskjønn. Det første delskjønn ble avsluttet i september 2022. Skjønnshandlingene i de to andre delskjønnene, herunder klagerens her aktuelle krav, ble gjennomført 22. og 23. juni 2023.

Klageren innga klage mot sorenskriveren som ansvarlig dommer på saken 16. februar 2024. På daværende tidspunkt forelå det fremdeles ikke avgjørelse i skjønnssaken. Klagen gjelder sen saksbehandlingstid for tiden skjønnssaken totalt har stått for retten (2011 - til dags dato) og tiden fra skjønnshandlingene ble gjennomført til skjønn ble avhjemlet.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

X tingrett har brukt totalt 13 år på å behandle saken. Han ble saksøkt av C i juni 2011 i forbindelse med forhåndstiltredelse av grunnen til kraftlinjen. Skjønn ble først avholdt i juni 2023.

Det har gått over ni måneder fra skjønnshandlingene ble avholdt uten at det foreligger dom i saken. Han er redd for egen rettssikkerhet og at han ikke får en rettfærdig behandling i denne saken.

Innklagede – sorenskriver B – har i hovedsak vist til følgende:

Det stemmer at skjønnssaken har stått lenge for retten, men tidsbruken for den konkrete saken har vært riktig og nødvendig. Saken gjelder omfattende utbygging og forhandlingene rundt erstatningsutmålingene har i vesentlig grad vært partsstyrt. Retten har mottatt orientering om fremdriften og utviklingen i saken, men har ikke blitt oppfordret til å beramme saken så lenge forhandlingene har gått fremover. Han har forståelse for partenes behov for rettslig avgjørelse, men han understreker viktigheten av å forsøke å oppnå enighet ved avtale først. Han fremhever at det ikke er uvanlig at skjønn tar tid. Det er nesten alltid best for saken at tiltaket er gjennomført før skjønn avholdes, slik at partene og retten får et klartest mulig bilde av hvordan tiltaket har påvirket de aktuelle eiendommene.

Han er enig i at det har tatt lang tid fra skjønnshandlingen ble avsluttet til skjønn ble avhjemlet. Det skyldes at han har arbeidet parallelt med to delskjønn og at det har vært en arbeidskrevende prosess for han og skjønnsmedlemmene. Han har også måttet nedprioritere skjønnssakene til fordel for mer tidskritiske sakstyper. Tingretten var presset på dommerkapasitet i høst, noe som har ført til et tett berammingsprogram for han. Det er beklagelig at dette har gått utover klageres sak, men han nevner at det hele tiden har vært kontakt mellom retten og prosessfullmektigene om fremdriften i saken. Kontakten har for det meste vært muntlig.

Prosessfullmektig – advokat H – har i hovedsak uttalt følgende:

Det har åpenbart oppstått en vesentlig forsinkelse med avsigelsen av skjønn. Det har sorenskriveren varslet om. Han har ikke grunnlag for å ta stilling til om forsinkelsen representerer brudd på de dommeretiske prinsippene.

Klagen er direkte misvisende på klagepunktet som gjelder saksbehandlingen forut for skjønnet. At klageren fremstiller det som at tingretten har latt han vente i 13 år på en avklaring i saken er ikke riktig. Skjønnsbegjæringer ble tatt ut i 2011 og 2012 for tiltaket, men klagerens krav som ikke er avgjort kom først inn i skjønnet rundt 2018. Etter 2018 pågikk det også en rekke prosesser og forhandlinger som gjorde at saken ikke var klar for skjønn.

At saken har tatt lang tid har betydelig og tidskrevende prosessuelle grunner, inkludert påstander om ugyldige vedtak for deler av trasen og relaterte ankesaker. Dette har pågått parallelt med de minnelige forhandlingene. Det er også flere andre grunner til tidsforløpet som han ikke har tid og mulighet til å gå inn på. Ingen av grunnene har noe med sorenskriveren å gjøre.

Han legger også til at det er vanlig å avvente skjønn i denne type saker.

Prosessfullmektig- advokat J- har i hovedsak uttalt følgende:

Han ønsker ikke å uttale seg om denne saken annet enn at han vurderer klientens tilbakemelding som selvforklarende hva gjelder saksbehandlingstiden. Det er ca. 10 måneder siden skjønnsforhandlingen ble avsluttet. Den lange saksbehandlingstiden oppleves på vegne av klienten hans som uholdbar.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstolloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

I forarbeidene til domstolloven kap. 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd. Tilsynsutvalget viser bl.a. til Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 199 hvor følgende er uttalt om god dommerskikk:

”Videre vil spørsmål om brudd på god dommerskikk kunne komme inn i forbindelse med vurdering av hvordan saksbehandlingen utføres, herunder om dommeren opptre sendrektig, er dårlig forberedt til møter og mangler organisering av forberedelsen til rettsmøter osv. ”

Tilsynsutvalget viser videre til Etske prinsipper for dommeratferd punkt 10 hvor det fremgår:

«En dommer skal utføre sin dommergjerning effektivt og med rimelig hurtighet, så langt det er forenlig med kravene til forsvarlig saksbehandling og faglig kvalitet. Når det oppstår forsinkelser av betydning, skal de partene som er berørt underrettes om dette.»

Det er en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 174.

Disiplinærreaksjon som følge av sen saksbehandling kan gis dersom det er påvist betydelig overskridelse av saksbehandlingstiden, og det ikke er rimelig grunn for overskridelsen. Det kreves i tillegg at dommeren kan klandres for forsinket saksbehandling. Tilsynsutvalget har i sin praksis lagt til grunn at forsinkelser på tre-fire måneder i forhold til avsigelse av dommer kan medføre disiplinærtiltak, dersom dommeren kan lastes for forsinkelsen. Ved vurderingen av om forholdet er kritikkverdig har utvalget tidligere blant annet lagt vekt på om det er gode grunner til at forsinkelsen har oppstått, og om dommeren har informert partene om at dommen er forsinket.

Klager har anført at det foreligger brudd på de plikter som følger av dommerstillingen, ved at domstolsbehandlingen av hans skjønns sak har tatt altfor lang tid. Dette gjelder både den totale tiden saken har stått for domstolen, og tiden det har tatt fra skjønnsforhandlingene til avsigelse av skjønnet. Tilsynsutvalget vurderer at de to nevnte anførselene må vurderes noe ulikt, og anførselene behandles derfor hver for seg i det følgende.

Når det gjelder den totale tiden skjønnet har vært til behandling ved domstolen, finner ikke utvalget at det er sannsynliggjort klanderverdige forhold hos sorenskriveren, selv om saken har stått for domstolene i uvanlig lang tid. Det vises i denne sammenheng til at saken omhandler et meget omfattende skjønn som knytter seg til utbygging av en av Norges største kraftlinjeutbygginger. Slike omfattende og sammensatte skjønn kan stå for domstolene i lang tid, blant annet på grunn av fristen i oreigningsloven § 16, og målet om at partene skal løse saken gjennom forhandlinger og enighet.

Sorenskriveren har vist til at forhandlingene rundt erstatningsutmålingene i vesentlig grad har vært partsstyrt. Sorenskriver har mottatt orientering om fremdriften og utviklingen i saken, men har ikke blitt oppfordret til å beramme saken så lenge forhandlingene har gått fremover.

Tilsynsutvalget har ikke informasjon som sannsynliggjør at redegjørelsene fra sorenskriveren og den ene prosessfullmektigen er feilaktig. Dette innebærer at det ikke er grunnlag for å klandre sorenskriveren for tiden skjønnet har stått for domstolene. Det er derfor ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak med bakgrunn av den totale saksbehandlingstiden.

Når det gjelder tiden det har gått fra skjønnsforhandlingene til avsigelse av skjønnet, stiller saken seg, etter Tilsynsutvalgets mening, annerledes.

Skjønnsforhandlingene ble gjennomført 22. og 23. juni 2023, og skjønnet ble først avsagt 2. mai 2024. Tiden mellom skjønnsforhandlingene og avsigelse av skjønnet er for lang, noe også den innklagede erkjenner. Sett hen til Tilsynsutvalgets tidligere praksis er det klart at en slik tidsbruk som et utgangspunkt må anses klanderverdig.

Tilsynsutvalget har merket seg at sorenskriveren anfører at tidsbruken utelukkende skyldes sorenskriverens arbeidssituasjon. Sorenskriveren viser til at skjønnsaker etter hans mening må nedprioriteres sammenlignet med andre saker, og at enkelte andre saker har blitt langt mer arbeidskrevende enn forutsatt. Videre er domstolen i en svært presset situasjon etter bortfall av en dommerfullmektigstilling.

Tilsynsutvalget har forståelse for at dommere kan oppleve en presset arbeidssituasjon. En dommer har likevel plikt til å organisere sitt arbeid slik at avgjørelse avses innen rimelig tid. I denne saken har det tatt lengre tid enn det som kan ses som rimelig tid. Det kan pekes på at skjønnsforhandlingene strakk seg over to dager. Saken er derfor av et slikt omfang at det normalt skal være mulig å avgjøre saken selv i en presset arbeidssituasjon. I slike tilfeller er det opp til sorenskriver å søke å treffe tiltak som gjør det mulig å avgjøre saker innen rimelig ved domstolen.

Ved vurderingen av saken vektlegges det også at sorenskriveren har gitt uttrykk for/antydning når avgjørelsene skal avses, uten at avgjørelse er avsagt. Sorenskriveren har heller ikke informert partene systematisk om de ulike forsinkelsene. Høsten 2023 informerte sorenskriveren muntlig om at han ikke kunne arbeide mer med saken før i november 2023. I anledning en tidligere klage (senere trukket) vedrørende samme forhold, informerte sorenskriveren Tilsynsutvalget og klager om at saken ville bli avgjort i løpet av 2023. Dette har ikke skjedd, uten at sorenskriveren synes å ha informert partene om bakgrunnen for dette, eller informert om tidsplan for endelig avsigelse av avgjørelsene.

Etter Tilsynsutvalgets mening må kombinasjonen av den lange tiden mellom skjønnsforhandling og avsigelse av avgjørelser, kombinert med manglende/feilaktig informasjon til partene, være i strid med de dommeretiske prinsipper punkt 10.

Etter dette finner utvalget at det er grunnlag for å reagere med disiplinærreaksjon i form av kritikk overfor sorenskriver B, jf. domstolloven § 236 andre ledd.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Sorenskriver B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.